

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Tantsukunsti õppekava

Marko Reitalu

**TANTSU TEOREETILINE ÕPE KOLME TANTSUHUVIHARIDUSE ASUTUSE
NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Anu Sööt, PhD, lektor

Viljandi 2024

Resümee

Traditsiooniliselt on tantsuõppest mõeldud kui pelgalt praktilisest tantsimisest tantsuklassis. Tänapäeval ei piisa enam sammude õpetamisest, vaid õpilastele on vaja avada ka õpitava konteksti, tausta, esindajaid, sõnavara, ajalugu, mida üldnimetajana võime nimetada tantsu teoreetiliseks pooleks. Käesoleva töö eesmärk oli uurida, kas, kuidas ja millises mahus võiks tantsu teoreetilist poolt tantsuõppesse integreerida. Eesmärgist lähtuvalt vormusid uurimisküsimused: 1) Miks on tantsu teoreetilist õpet tantsuõppes vaja?, 2) Kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe olema läbi viidud?, 3) Millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega? Uurimistöö tulemusel selgus, et 1) arusaam tantsu teoreetilisest õppest on kooliti erinev, 2) õpilased ei ole alati valmis tantsu teoreetilist õpet vastu võtma, sest tantsuõpe seostub valdavalt praktilise tegevusega, 3) tantsu teoreetiline õpe ei ole ühegi küsitletud tantsuhuvihariduse asutuse eesmärk omaette.

Võtmesõnad: tantsuõpe, tantsuhuviharidus, tantsu teoreetiline õpe, tantsuteooria

Abstract

Traditionally, dance education is thought of as just practical dancing in a dance class. Today, it is not enough to teach steps, but students also need to open the context, background, representatives, vocabulary, history of what they are learning, which as a common denominator we can call the theoretical side of dance. The purpose of this work was to investigate whether, how and to what extent could the theoretical side of dance be integrated into dance education. Based on the aim, the research questions were formulated: 1) Why is theoretical study of dance necessary in dance education?, 2) How should theoretical study of dance be carried out?, 3) In what proportion/volume could theoretical study of dance be in relation to practical study of dance? As a result of the research, it became clear that 1) the understanding of the theoretical study of dance varies from school to school, 2) students are not always ready to accept the theoretical study of dance, because the study of dance is mostly connected with practical activities, 3) the theoretical study of dance is not the goal of any of the interviewed dance education institutions in itself.

Keywords: dance education, dance education, theoretical dance education, dance theory

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Tantsuteooria.....	6
2. Tantsuharidus ja tantsuhuviharidus.....	9
3. Uurimismetoodika ja valim.....	13
4. Tulemused.....	14
4.1. Mis on tantsu teoreetiline õpe ja miks seda tantsuõppes vaja on?.....	14
4.2. Kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe olema läbi viidud?.....	16
4.3. Millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega?.....	19
5. Järeldused ja arutelu.....	20
Kasutatud kirjandus.....	24
Lisa 1. Poolstruktureeritud intervjuu küsimused Helena Piheliga.....	26
Lisa 2. Poolstruktureeritud intervjuu küsimused Laine Mägi ja Eve Noormetsaga.....	27

Sissejuhatus

Traditsiooniliselt on tantsuõppest mõeldud kui pelgalt praktilisest tantsimisest tantsuklassis. Tänapäeval aga ei piisa enam sammude õpetamisest, vaid õpilastele on vaja avada ka õpitava konteksti, tausta, esindajaid, sõnavara, ajalugu, mida üldnimetajana võime nimetada tantsu teoreetiliseks pooleks. Ka kirjanduse alusel on välja toodud (Koff, 2021), et tantsuõpe peaks olema samaväärne haridus sarnaselt kõikide teistega. Mitmetes Eesti tantsuhuvihariduse asutustes on õppesse juba lisatud lisaks praktilisele tantsuõppele ka tantsu teoreetilist õpet, kas siis eraldiseisvate tundidena või integreerituna tavapärasesse tantsutundidesse. Teoreetilise õppe maht ja sisu on aga väga ebaühtlane, ebaselge, kooliti (studiod, rühmad, koolid) erinev ja õppekavades selgelt välja toomata. Puudub selge ülevaade tantsu teoreetilise õppe mahust ja sisust, samuti vajadusest selle järele.

Nii on käesoleva töö eesmärk uurida, kas, kuidas ja millises mahus võiks tantsu teoreetilist poolt tantsuõppesse integreerida. Eesmärgist lähtuvalt vormusid uurimisküsimused: 1) Miks on tantsu teoreetilist õpet tantsuõppes vaja?, 2) Kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe olema läbi viidud?, 3) Millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega? Vastuse saamiseks viisin läbi poolstruktureeritud intervjuud kolme erineva tantsuhuvihariduse asutuse õpetajaga. Intervjueeritavateks olid Helena Pihel Eesti Tantsuagentuuri tantsukoolist, Laine Mägi Laine Mägi tantsukoolist ja Eve Noormets Eve Studiost.

Teema avamiseks teen esimeses peatükis erinevate kirjalike allikate põhjal analüüsi, mis tantsuteooria alla kuulub. Edasi annan ülevaate tantsuhariduse ja tantsuhuvihariduse eesmärgist. Kolmandas peatükis seletan lahti uurimismetoodika ja põhjendan valimit. Seejärel toon välja intervjuude peamised tulemused ning viimases peatükis teen kogu uurimistöö järeldused.

1. Tantsuteooria

Tantsu teoreetiliste teadmiste õppe avamise jaoks on vaja esmalt lahti mõtestada, mida tantsuteooria endast kujutab. Kuna tantsuteooria on mõiste, mida võib interpreteerida läbi mitme erineva nurga, siis selle jaoks, et enda töö hoida kindlas raamistikus, keskendun ainult Judith B. Alteri tantsuteooria käsitlusele. Judith B. Alter on haridusteaduste doktorant (EdD) ja oli UCLA (*University of California, Los Angeles*) professor maailma kultuuride ja tantsu osakonnas ning õpetas seal ka tantsuteooria ajalugu (The Dance History Project of Southern California, i.a). Tema raamat "Dance-Based Dance Theory: From Borrowed Models to Dance-Based Experience" analüüsib kolmeteist erineva tantsuga seotud inimese ideid, meetodeid ja teooriaid tantsust. Lisaks sellele oli Alter enne raamatu kirjutamist ise 22 aastat koreograafiaga tegelema, seega raamatu kirjutamisel lähtus ta paljuski ka oma kogemusest (Alter, 1991). Põhjus, miks ma just peamiselt Alteri tantsuteooria käsitlusele tuginen, on tema raamatus mitmete tantsuga erinevalt seotud isikute mõtete analüüs, mis tähendab, et Alteri raamatu kaudu ei tutvu ma ainult tema enda ideede ja analüüsiga tantsuteooriast, vaid saan laiema ja mitmekesisema pildi tantsuteooriast.

Alteri alusel sisaldab tantsuteooria mõiste raamistiku, mille sisse jäävad ajalugu, antropoloogia, koreograafia, analüüs/kriitika, etendamine, teraapia, tantsu sõnavara/terminoloogia ja tantsuharidus. Oma tantsuteooriaid kehalisest kogemusest on loonud tantsukunstiga tegelevad inimesed, näiteks Rudolf Laban (1879-1958), kes oli tantsija, koreograaf, õpetaja, artist, tantsu teoreetik ning modernse tantsu teerajaja ning tema liikumiseanalüüs mõjutas tugevalt Euroopa ja Ameerika modernse tantsu arengut. Lisaks talle on tantsuteooriad loonud erinevad filosoofid, näiteks Robin George Collingwood (1889-1943), kes oli inglise filosoof ja tema esteetiline teooria oli üks esimesi 20. sajandi versioone kunsti väljendus-kommunikatsiooni seletusest, mis sisaldab ka tantsu/liikumise ning keha rolli kunsti tajumises ja Nelson Goodman (1906-1998), kes oli ameerika filosoof ning analüüsis tantsu suhet sümbolite ja märkidega. Selle töö eesmärk ei ole aga erinevaid tantsuteooriaid analüüsida, vaid teadvustada, kui laialdased on tantsuteooria võimalused. Alljärgnevalt avan põgusalt Alteri käsitluses tantsuteooria raamistiku mõisted -ajalugu, antropoloogia, koreograafia, analüüs/kriitika, etendamine, teraapia, tantsu sõnavara/terminoloogia ja tantsuharidus - toetudes nii tema kirjutatule kui ka teistele autoritele (Alter, 1991).

Tantsu ajaloo all mõeldakse seda, mis oli tantsus minevikus. Sinna sisse liigituvad kirjutatud teosed tantsust, kirja pandud liikumised tantsust kui ka praktiline tantsu pool, ehk liikumine ja liikumise areng läbi aja (Albright & Dils, 2001). Tantsu ajaloo kaudu on seega võimalik analüüsida valitud tantsustiili tekkimist, selle arengut ajas ja mõju ühiskonnale, erinevate tantsukunstnike rolli tantsu arengus ning tantsu rolli teistes kunstiliikides. Albright ja Dils (2001) toovad välja, et tantsu ajalugu ei ole kivisse raiutud konkreetne teadmik, vaid ajale ja vajadusele vastavalt muutuv organism, mis sisaldab endas teadmisi minevikust.

Tantsu antropoloogia koostöös koos tantsu ajalooa aitab meil aru saada tantsu kultuurilisest kontekstist (Alter, 1991). Tantsuliikide võrdlemine ajaloolises ja antropoloogilises kontekstis aitab meil liigitada tantsu kas kunstiks või paigutada neid religioossetesse rituaalidesse või sotsiaalsetesse olukordadesse (Albright & Dils, 2001). Lisaks sellele aitab tantsu antropoloogide küsimus “kas see on tants?” kaasa tantsu arusaamisele, mõtestamisele ja analüüsile (McFee, 1994).

Koreograafia on protsess, mis hõlmab endas nii tantsuliigutuste komponeerimist ehk tantsutehnikat ning loomingulist komponeerimist ehk originaalsust ja loogikat (Alter, 1991). Sellel puudub aga stabiilsus ja püsivus, sest tegemist on ajas kaduva hetkega ning seda on raske analüüsida kui objekti. Koreograafias jagab tants ka teiste kunstivormidega ühist ruumi, mis tähendab, et koreograafia ülesanne on luua ka ühenduspunkt tantsu ja teiste kunstivormide, näiteks muusika, vahel (Pouillaude, 2017).

Tantsuanalüüs ja kriitika on oma olemuselt sarnased. Analüüs on suunatud rohkem õppeprotsessile ehk selle kaudu teadvustatakse vigu ning analüüsitakse, kuidas neid parandada ning seejuures objektiivseks jääda. Kriitika on subjektiivsem ühe inimese vaade tervikule (Compile, i.a). Samas mõlema eesmärk on anda tagasisidet. Tantsumaastikul ja ka teistes kunsti valdkondades töötab kriitika ka reklaamina. Näiteks John Martini, Ameerika tantsukriitiku kriitika toimus platvormina publiku jaoks, kus oli võimalik jälgida erinevate kunstiliikide tekkimist (Mattingly, 2023). Tantsuanalüüsi kasutatakse laialdaselt tantsuhariduses ning sellel on mitmeid funktsioone. Üheks võimaluseks on analüüsida tantsija liikumiskvaliteeti, kasutades videot nägemaks detaile kõrvaltvaataja pilgu läbi (Smith-Autard, 1994). Teisalt saavad analüüsi ära kasutada ka õppejõud edendamaks oma tunni eesmärke ja meetodeid, analüüsides võimalikke tunni tulemusi (samas). Kuid analüüs sisaldab endas ka vastuseid küsimustele mis ja miks, näiteks saamaks aru, kuhu paigutub mingi tantsustiil ajaloo ja kuidas see mõjutab seda tantsustiili tänapäeval (Albright & Dils, 2001). Erinevad

analüüsid aitavad viia tantsukunsti kui tervikut edasi nii hariduses, tantsu oskustes kui ka koreograafias.

Etendamine tantsumaastikul on Alteri (1991) jaoks tantsu esitamine publikule, tantsimine rituaali kontekstis või tants sotsiaalse või teatraalse eesmärgiga eksperiment. Ta liigitab etendamise tantsukunstis protsessi alla ning tantsu lõpptulemuseks on esteetiline kavatsus või tulemus. Samas tantsuhariduse poole pealt toob McFee (1994) välja, et tantsu etendamine on õpilase jaoks lõpptulem, mille jõudmiseks peab olema ta omandanud teatud teadmised ja arusaama tantsust.

Tantsuteraapia on üks tantsu funktsioone (Alter, 1991). Ameerika tantsuteraapia ühing defineerib tantsuteraapiat kui psühhoteraapilise liikumise kasutamist ning nad eeldavad, et keha ja mõistus on kogu aeg vastastikusel koostoimes (Chodorow, 1991). Alter (1991) toob Labani tantsuteooriat uurides välja, et kõikidest kunstiliikidest on tantsuteraapia kõige fundamentaalsem, sest tants töötab balansseerides nii füüsilist kui ka mentaalset treeningut. Tantsuteraapia üks eesmärke on lubada teraapias osalejatel enda täielikku väljendusvabadust läbi keha ja kõne. Kehaline väljendusvabadus ei tähenda ilusat graatsilist liikumist, mida tihtipeale tantsuga seostatakse, vaid täpselt sellist liikumist, nagu osaleja parasjagu soovib jagada (Chaiklin & Wengrower, 2021).

Tantsu sõnavara/terminoloogia kaudu on meil võimalik kirjeldada liigutusi tantsus kui ka kehas ehk mingil liigutusel on nimetus, millest tantsija aru saab (McFee, 1994). Sellise sõnavara kaudu on võimalik tants üles kirjutada, salvestada ja vajadusel tants taastada (Alter, 1991). Erinevatel kultuuridel on oma liikumise sõnavara, mis sõltub nende esteetikast. Kuid on olemas ka rahvusvaheliselt kokkulepitud tantsu terminoloogia, mida konkreetse tantsustiili jaoks on võimalik kasutada. See annab tantsijatele võimaluse rahvusvahelises kontekstis teineteisest aru saada (Albright & Dils, 2001).

2. Tantsuharidus ja tantsuhuviharidus

Eelmises peatükis tõin välja, et ka tantsuharidus kuulub Alteri järgi tantsuteooria raamistikku. Selle töö eesmärk on aga uurida teoreetiliste teadmiste õpet tantsuhuvihariduses ja kuna sõnale “tantsuhuviharidus” inglise keeles täpset vastet ei ole (tantsuharidus on inglise keeles *dance education*, puudub huvihariduslik täpsustus, st mõiste on natukene erinev), siis alljärgnevalt seletan lahti, kuidas defineerib Alter tantsuharidust, lisaks sellele toon välja Alteri töös analüüsitud tantsuhariduse teooriad ning siis avan mõiste “tantsuhuviharidus” ja selle erinevuse tantsuharidusest.

Tantsuharidus on Alter jaoks üks tantsu funktsioone. Tema jaoks tantsuharidus liigitub kaheks - 1) läbi avastamise ja katsetamise õpitud tants või 2) tehniline ja etendamiseks õpitud tants. Läbi avastamise ja katsetamise õpitud tants arendab loomingulist poolt ning läbi improvisatsiooni on võimalik tantsijatel kujundada mina-pilti, sest improvisatsiooni kaudu on võimalik luua enda tantsulist käekirja, avastada enda oskusi ning liikumismustreid ruumis. Tehnilise ja etendamiseks õpitud tants täidab Alteri sõnul professionaalseid eesmärke, milleks võivad olla nii esinemised laval kui ka teistes keskkondades, näiteks linnaruumis või looduses. Siinkohal toob ta ka välja, et läbi tantsuhariduse on võimalik siduda erinevaid tehnikaid, meetodeid, kompositsioone ning produktsiooni hõlmavat poolt, nagu lava, kostüüm, muusika ning need üheks tervikuks kokku tuua. See aga eeldab teadmisi kõigist nendest elementidest, mida on võimalik läbi tantsuhariduse õppida (Alter, 1991).

Alter (1991) uuris oma raamatus erinevate tantsuga seotud inimeste teooriaid ning tantsuharidust puudutasid eriti Elizabeth Schmidinger Selden (1888-1970), kes oli tantsija, koreograaf, tantsukriitik, tantsuteoreetik ja tantsuõpetaja, John Martin (1893-1985), kes oli üks esimesi täiskohaga tantsu kriitikuid Ameerika Ühendriikide ajalehes *New York Times* ja Margaret H'Doubler (1889-1982), kes oli tantsuõpetaja ning algatas esimese kolledži tasemel tantsuprogrammi Ameerika Ühendriikides. Kuigi viimaste teooriad ei olnud ainukesed, mida Alter oma raamatus käsitles, siis just tantsuharidust analüüsides kõrvutas ta nende mõtteid. Enda töös toon ma välja nad sellepärast, sest Alter, kelle teosele minu töö tantsuteooria osa suuresti tugineb, analüüsis nende teooriaid. Kuigi tegemist on eelmisel sajandil välja toodud tantsuhariduse ideedega, siis toovad nad esile mõtteid, mis on jätkuvalt asjakohased ka tänapäeval.

Elizabeth Schmidinger Selden leiab, et kõik kunstnikud ei ole kõige paremad enda liikumiskeele või tehnika õpetamises ning selle jaoks on vaja tantsupedagooge, kes oleksid võimelised ka teiste kunstnike tehnikaid ja teooriaid õpetama. Seetõttu on Seldeni arvates tantsuõpetajatel suur vastutus, sest nad peavad õpetama kõik tantsu osi - füüsilist liikumist, emotsioone, loomingulisust ning tegema inimestele selgeks, et tants on kunst, mitte ainult kopeeritav liikumine (Alter, 1991).

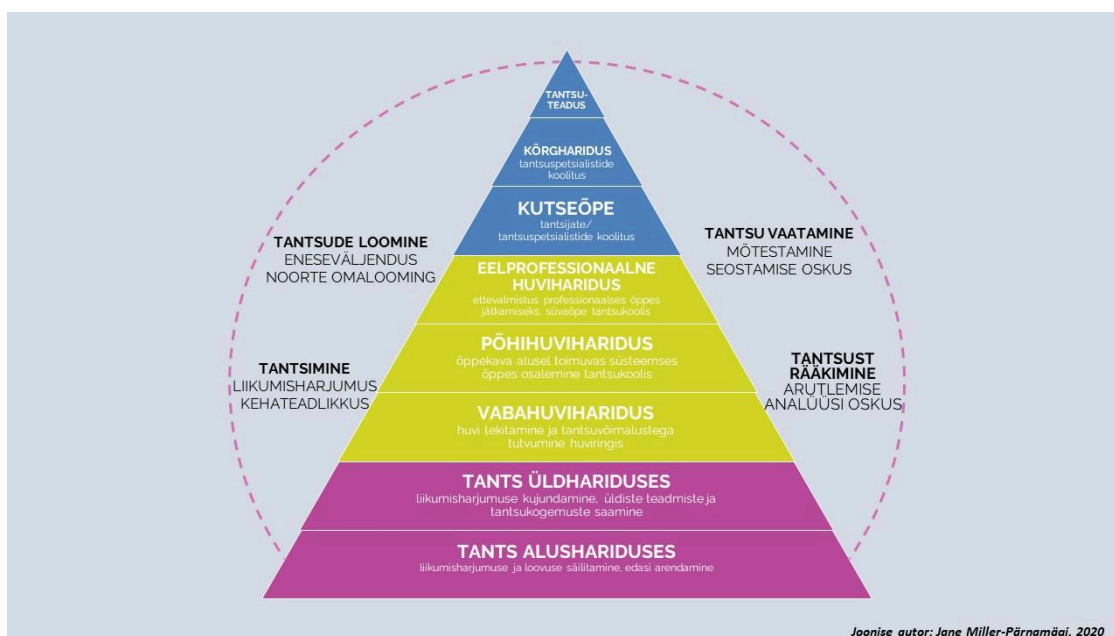
John Martin toob välja, et haridus peaks olema õpilase kui terviku areng nii intellektuaalselt, füüsiliselt kui ka emotsionaalselt. Üldhariduskoolide tasemel liikumine on Martini jaoks ükskõikne - see puudutab füüsilist poolt, aga jätab välja emotsionaalse poole. Ta toob küll välja, et mõned tantsustiilid, nagu stepptants ja rahvatants, on piisavalt lihtsad, et üldhariduskoolis õpetada, aga toob välja probleemi - kas tegemist on siis harjutuse või kunstiga. Martini jaoks ei ole harjutuses kohta emotsioonidel, kuid kunstil ei ole kohta gümnaasiumis. Lisaks sellele vajab tants muusikat, kostüüme, valgustust, ja võimalust esineda, mida tihtipeale üldhariduskoolid ei ole suutelised andma (on muidugi erandeid). Sellepärast rõhutab ta tantsijate hariduse olulisust väljaspool üldhariduskooli, sest noor tantsija ei oska sooritada elementi, mida ta füüsiliselt veel ei suuda ning ei oska väljendada emotsiooni, millega tal puudub kogemus. Neid oskusi - füüsilised, intellektuaalsed ja emotsionaalsed - saab noor tantsija omandada tantsuõpetaja käest (Martin, 1939).

Sarnaselt Martinile ja Seldenile leiab ka Margaret H'Doubler, et tantsuharidus peab täitma suuremat eesmärki kui ainult kopeeritava liikumise õppimine. Tema jaoks peab tantsuharidus sisaldama peale füüsilise liikumise ka emotsioone, intellektuaalsust ja spirituaalsust ning läbi nende kogemuste on võimalik teadlikult arendada inimese personaalsust. Seetõttu ei ole tantsuhariduse eesmärk H'Doubleri jaoks uute professionaalsete tantsijate tootmine, vaid arendada ja laiendada oskusi enda väljendamiseks. Erinevalt John Martinile, kelle jaoks ka esinemine on osa tantsuharidusest, leiab H'Doubler, et liiga tihti jääb tantsuhariduses esinemiseks ettevalmistumine ainukeseks eesmärgiks - õpitakse tehnikat ning jäetakse kõrvale tants kui tervik (H'Doubler, 1957).

Kui eelneva kolme tantsuhariduse mõttekäikude autorid toimetasid eelmisel sajandil Ameerika Ühendriikides ja olid omas ajas eestkõnelejad, siis tantsu ja ka tantsuhariduse korraldus sõltub ka väga palju riigist endast, kus seda läbi viiakse. Näiteks 21. sajandil on Soomes tants väga arenenud väljaspool üldhariduskooli, kuid samal ajal teeb koostööd haridusministeeriumiga. Tants üldhariduskoolides eraldiseisva aina puudub. Erinevalt Soomest oli Uus Meremaal aastast 2000 tants kui õppeaine üldhariduskoolide õppekavas sees

ning kuni aastani 2008 oli see üks kiiremini arenevaid õppekava aineid, sest läbi tantsu oli lastel võimalus enda loomingulist poolt arendada. Tantsuline areng üldhariduskoolides oli seotud ka ülikooli tasandil, et edendada tantsu kui professionaalset eriala. Aastal 2008, mil valitsus vahetus, vähenes tantsu tähtsus üldhariduskoolides ning selle asemel pandi rohkem rõhku kirjandusele ja arvutusoskusele (Burr ridge & Nielsen, 2015).

Järgnevalt käsitlen tantsuhuviharidust Eestis - milline see Eestis välja näeb, mis on tantsuhuvihariduse eesmärk Eestis ja võrdlen seda ka eespool käsitletud allikate alusel tantsuhariduse mõtetega. Eesti Tantsuhuvihariduse Liit on loonud tantsuhariduse püramiidi, mis on jaotatud erinevateks osadeks (Joonis 1). Tantsuhariduse üks valdkond, tantsuhuviharidus, on omakorda jaotatud huvitegevuseks ja huvihariduseks. Selle töö raames keskendun ma peamiselt **huviharidusele**, sest selle eesmärk on, nagu nimigi ütleb, haridus. See tähendab, et peale õpitud oskuste peame oskama mõtestada neid õpioskusi. Huvitegevuse eesmärk on kaasamine ja kogemuste saamine ning sellel ei pea olema süsteemset lähenemist ega hariduslikku eesmärki. Huviharidus on Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu poolt jaotatud kolmeks lähtuvalt nende huvihariduslikest õppe tasanditest - vabahuviharidus, põhivuhiharidus ja eelprofessionaalne huviharidus. Kõikide tasemete juhendajal peab olema erialane kvalifikatsioon.

Joonis 1. Tantsuhariduse püramiid (Eesti Tantsuhariduse Liit, i.a)

Vabahuvihariduse eesmärk on pakkuda tantsu ja liikumise võimalusi huviringide kujul lasteaedades, koolides või huvikoolides õppekava välise tunnina. Nendel on lühiajaline tegevuskava ja õpe on protsessikeskne. Vabahuviharidus on ainukene kolmest huvihariduse õppe tasandist, millel puudub Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS) õppekava (Eesti Tantsuhariduse Liit, i.a).

Põhivuhiharidus on EHISes registreeritud õppekaval põhinev eesmärgistatud ja astmeline tantsuõpe. Põhivuhihariduse kaudu on lastel ja noortel võimalus saada õpet õppekava alusel, mis on tehtud pikemaks perioodiks ja on kooskõlas noorte huvidega. Ehk tantsuõpe ei paku ainult erialaste oskuste arendamist, vaid ka üldpädevuste arendamist (Eesti Tantsuhariduse Liit, i.a).

Eelprofessionaalne huvihariduse õppetöö käib samuti EHISes registreeritud õppekava alusel. Erinevalt põhivuhiharidusest on eelprofessionaalne huviharidus suunatud noortele, kes soovivad tantsu süvitsi õppida, eesmärgiga saada professionaalseks tantsijaks või edendajaks või jätkata tantsuõpet kõrgkoolis (Eesti Tantsuhariduse Liit, i.a).

3. Uurimismetoodika ja valim

Vastuste saamiseks viisin läbi poolstruktureeritud intervjuud (Lisa 1 ja Lisa 2) kolme erineva Eesti tantsuhuvihariduse asutusega. Otsustasin viia läbi poolstruktureeritud intervjuud sellepärast, et vajadusel intervjuu käigus täpsustusi küsida. Eesti Tantsuagentuuri (ETA) tantsukoolist tegin intervjuu Helena Piheliga 23.01.2024 kestvusega 40 minutit. Eve Studiost tegin intervjuu Eve Noormetsaga 28.03.2024 kestvusega 50 minutit. Laine Mägi tantsukoolist oli intervjuueeritavaks Laine Mägi, intervjuu toimus 01.04.2024 kestvusega 25 minutit. Kõik intervjuud sain teha silmast silma. Intervjuud salvestasin helifailina edasiseks analüüsiks.

Valimi kõige tähtsamaks punktiks oli huvihariduse asutuse õppekava olemasolu EHISes. Eesti Tantsuagentuuri tantsukooli valisin sellepärast, et olen kunagi ise seal õppinud ning töö kirjutamise ajal õppis ka mu vend seal koolis, mis tähendas, et mul oli ka taustateadmine teoreetiliste teadmiste õppele tantsukooli õpilase vaatenurgast. Valimit laiendades lähtusin mõttest, et ma ei valiks huvihariduse asutust samast linnast, sest tahtsin saada laiemat pilti Eesti huviharidusest ja ka aru saada, kas asukoht võib mõjutada lähenemist teoreetiliste teadmiste õppele. Lisaks sellele uurisin erinevate huvihariduse asutuste õppekavasid ning neid analüüsides tegin järgnevad valikud.

Eve Studio jäi silma mulle oma minimalistliku õppekava poolest, mis tõi väga konkreetselt välja õppe eesmärgid, õpiväljundid ja õppetöö korralduse, kuid ei piiritlenud oskusi ega teadmisi, mis kindlas vanuses selged peaksid olema. Samuti olen kunagi Eve Studios ühte tundi näinud ja mind jäi paeluma sealne atmosfäär ja viis, kuidas tundi läbi viidi.

Laine Mägi tantsukooli valisin esiteks tema asukoha pärast, sest Pärnus tegutsevatest tantsuhuvihariduse koole tean ainult nime pidi. Õppekavast jäi mulle silma lisaks praktiliste oskuste omandamisele ka teoreetiliste teadmiste roll tantsuõppes, alustades tantsu sõnavarast ja lõpetades tervisest ja traumadest.

Intervjuu Helena Piheliga erines teistest intervjuudest, sest siis oli minu töö eesmärk uurida teoreetiliste teadmiste õpet ainult Eesti Tantsuagentuuri tantsukooli näitel. Intervjuud hiljem analüüsides sain aru, et vaja on ka teiste tantsuhuvihariduse asutuste näiteid, sest see andis võimaluse vastuste võrdlemiseks ja arusaamaks, kus on ühisjooned ning millised on erinevused käsitletud teemas. Nii võib esimest intervjuud pidada ka pilootintervjuuks, mille alusel tegin muutused nii intervjuu sisus kui otsuse kaasata valimisse teisi tantsukoole.

4. Tulemused

Järgnevalt avan intervjuueeritavate mõtted ja seisukohad oma uurimisküsimustele: mis on nende jaoks tantsuteooria ja miks tantsu teoreetilist õpet tantsuõppes vaja on, kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe olema läbi viidud ning millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega?

4.1. Mis on tantsu teoreetiline õpe ja miks seda tantsuõppes vaja on?

Eesti Tantsuagentuuri tantsukooli õppekava juht Helena Pihel (edaspidi Pihel) tõi välja, et nende õppekava järgi on tantsuteooria tantsukunsti ja kultuuri väärtustamise oskuse soodustamine, tantsu struktuuri mõistmine, tantsu sõnavara omandamine, teadmised kehast ja tervisest, anatoomiast. Lisaks sellele ka kultuuri konteksti tajumine ja väärtustamine. Loomulikult ka loomingulisuse juures kõik erinevad kunstnikud, nende tööd ning lisaks aru saada ja analüüsida, kuidas ja miks nad just selliseid töid sellisel ajahetkel loonud on.

ETA on ära sõnastanud oma õppetegevuse kolm põhilist baasülesannet - loomingulisele suunatud õppetegevus, etendamisele suunatud õppetegevus ja kultuuriliste väärtuste arendamisele suunatud õppetegevus. Ja tantsuteooria on nende jaoks tegelikult põimitud läbi nende kõigi kolme erineva põhimõtte.

Pihel tõi välja, et teoreetilised teadmised on üks asi, aga valmisolek teadmiste vastuvõtmiseks on tegelikult see, mida huvikoolis tegema peab. ETA ülesanne on luua valmisolek, et noor inimene oleks valmis ja oskaks infot vastu võtta ja seda siis ka töödelda. Huvikoolis ei saa nad ei saa ära õpetada kõiki maailma teadmisi, mida tegelikult nad õpivad mujal (põhikoolis ja gümnaasiumis). See ei ole eesmärk, sest huvikooli töö on valmistada õpilased ette selleks, et nad oskavad ükskõik millist infot käsitleda, vastu võtta ja otsida.

Pihel ütles, et Tantsu Huvihariduse Liidu foorumil (18.11.2023) öeldi selline lause: "Tantsuharidus on päris haridus". Intervjuus ta lisas, et kui tahame öelda, et tantsuharidus on päris haridus, siis peame oskama ka läbi tantsu mõtestada õpioskusi. Me peame ka läbi tantsu oskama mõtestada ka elulisi teemasid, mitte ainult tantsu ja tantsuga seotud teadmisi. Oluline on, et õpilased on rohkem kaasatud ja nad suudavad rohkem verbaliseerida seda, mida nad just praegu vajavad. Ning üldine põhimõte on, et eesmärgiks peab olema kasvatada mõtlevaid, ennast juhtivaid ning teadlikke tantsijaid ja inimesi.

Laine Mägi tantsukooli (LMTK) juhataja Laine Mägi (edaspidi Mägi) jaoks on tantsuteooria kui tantsu ühine keel. Selleks, et õpetajad teineteisest aru saaksid ja õpilased saaksid aru ka õpetajatest tantsutundides, siis on vaja seda ühist keelt, milleks on siis tantsuteooria. Üheks olulisemaks pidas Mägi just tantsuterminoloogiat, sest terminid aitavad meil liigutustest paremini aru saada. See loob eelduse, et iga kord ei pea hakkama seletama, et mis või kuidas mingit liigutust teha, vaid kui öelda, et nüüd teeme seda või teist, siis õpilased saavad aru, millest jutt käib.

Tantsuteooria vajalikkusest tantsutunnis rääkides ütles Mägi, et end ümbritsevast maailmast arusaamine on sama elementaarne kui näiteks lugema õppimine. Tal ei ole põhimõtet, et valmistab tantsijaid ette. Ta valmistab inimest ette, kes suudab silma vaadata ja tere öelda, ükskõik, kes temast saab. Ja näiteks vanusest 14-16, kui inimene hakkab aru saama, et teda päriselt huvitab ka tantsumaaailm, siis tal on võimalus ja oskus ise juurde õppida, aga kõik õpilased huvihariduses teooriaga süvitsi minema ei pea, piisab baasteadmistest.

Eve Stuudio asutaja Eve Noormets (edaspidi Noormets) ütles intervjuus, et ta ei tegele tantsuteooria eristamisest praktilisest poolest. Teooria ja praktika on tema jaoks üks ja seesama. Ta tahab, et õpilased oleksid toredad inimesed. Praktiliselt proovib ta selleks kõik teha. Ta ei näe mingit vajadust ega võimalust tagasi vaadates seda kohta, et kus ta eristab seda, mida ta teoreetiliselt annab, mida ta praktiliselt annab, mida ta kunstiliselt või visuaalselt - tal on eesmärk pakkuda õpilastele piisavalt palju ainet, et laps saaks õppida tundma ennast ja maailma ja selles mugavalt ja produktiivselt, mõistlikult ja rõõmsalt tegutseda.

Teooriast rääkides tõi Noormets välja, et ei saa kasutada sõnu, millest ükski õpilane aru ei saa. Eesmärk on, et õpetaja ja õpilased läheksid võimalikult koos edasi, see tähendab, et nad peavad rääkima ühist keelt. Et kui öelda kükki, siis lapsed ei hakka lihtsalt hullumeelselt hüppama.

Eesmärgist rääkides ütles ka Noormets, et Eesti riiklikus õppekavas on täpselt kirjas, miks me õpetame ja mis selle tulemus peaks olema, missugune inimene. Edasi tuleb vaadata, kuidas läbi selle, mida sa õpetad, saad selle tulemuse kätte.

Et paremat pilti õpetamise eesmärgist maalida, tõi Noormets näite, kui ta näitlejaid õpetas. Ta tõi välja, et eesmärk ei saa olla ainult kaerajaani ja valsi oskamine. Sest sellisel juhul jäävad need näitlejad ootama, millal teatris on seda kaerajaani ja valssi vaja tantsida. Aga kui ei tule neid tantse, tulevad tangod kogu aeg ja ta ei saa hakkama seal, sest neil seal

tango teater hoopis. See tähendab, et ei saa olla eesmärk selle konkreetse tantsu õpetamine. Eesmärk saab olla inimese koolitamine nii, et ta oleks võimeline kõigeks, tulgu, mis tuleb. Et ta teaks, kuidas seda teha, kuidas oma keha tööle panna. Tulevad tangod või ükskõik mis tants tuleb, ta tunneb oma võimeid. Ja ta saab hakkama. Sama loogika kehtib ka lastega - et nad harjuvad rääkima, arutama, kaasa mõtlema, et nende jaoks on see normaalne osa elust. Sest see, kus kohast nad alustavad, on kordi kaugemal, kuhu õpilane kunagi jõuab.

4.2. Kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe olema läbi viidud?

Küsimusele “kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe läbi viidud olema?” vastas Pihel, et teooria peab jõudma koostöös praktilise tööga, need asjad ei seisa eraldi. Ta lisas, et ainekavad on läbi töötatud tema ja ETA õpetajate koostöös. Nad on kõik selle ise loonud. Ehk siis, kui teine õpetaja läheb näiteks mingile kursusele tundi andma, siis ta tegelikult juba teab, millised teemad nii füüsiliselt, vaimselt kui ka teoreetiliselt on need õpilased läbi võtnud. Ehk see teine õpetaja juba teab, kuhu ta läheb ja kellega ta tööle hakkab.

Kogu õpetatav sisu, mida ETAs õpilastele viiakse, on õpetajate poolt ühise laua taga loodud. See tähendab, et põhibaas on omavahel kokku lepitud, see on jälgitav õppekavas. Samuti on oluline õpetajate omavaheline kommunikatsioon, kui palju õpilased on midagi omandanud. Ning kuigi põhimõtted on kokku lepitud, siis õpetaja on ikkagi kunstnik, kellele jääb vabadus valida meetodeid, kuidas tema kõige paremini suudab õpetada.

Pihel kommenteeris siinkohal vajadust hoida õpetaja autonoomsust. Ta tõi näite, et Eesti hariduse üks tugevamaid külgi on see, et meie õpetajad on maailma mastaabis oma valikutes kõige vabamad. Nendel on kõige suurem autonoomsus ja Pihel usub, et huvihariduses on seega oluline, et õpetaja peab olema kvalifitseeritud, teadlik, tark ja motiveeritud, aga ta peab olema oma valikutes ka vaba. Õpetaja peab ise suutma valida, milline on see meetod, läbi mille teooria õpilasele või grupile kõige paremini edasi anda.

Kuigi meetod, kuidas teooria õpilasele jõuab, on vaba, tõi Pihel ka mõned näited ETA tantsukooli tundidest ja samuti lisas olulisi punkte, mida õpetaja peaks jälgima ja meeles pidama. Näiteks tänavatantsu tunnis räägitakse, et on erinevad liikumiskeeled ja liikumispraktikad. Neid võib omavahel julgelt siduda, need ei pea olema teineteisest eraldi. Õpetaja räägib natukene sellest tänavatantsu praktikast, räägib subkultuurist. Mida üldse tähendab subkultuur, et selle liikumiskeele taga on tihti ka mingisugune muu elu, muusika, kultuur, riietumine, kombestik. Või siis improvisatsiooni tunnis nad ainult ei improviseeri,

vaid selle tunni eesmärk on panna õpilasi mõtlema ja arutama. Lisaks on veel kompositsioon või interdistsiplinaarsed kunstid. Näiteks ühel aastal toimetasid ETA õpilased koostöös Viimsi kunstikooli visuaalsete kunstnikega, rääkisid sellest, kuidas kunstid on omavahel seotud, kuidas üldse lavastust luuakse ja kuidas kaasatakse erinevaid kunste sellesse protsessi. Ajaloost tuuakse ETAs Piheli sõnul välja põhiliselt olulisi mõjutajaid, olulisi ajaperioode. Kõige tähtsam küsimus on see, kuidas on see meiega nüüd ja praegu seotud. See mõjub noortele, et tänu eelnevatele sündmustele oleme selle tegevusega sellisena jõudnud tänasesse päeva.

Lisaks eelnevatele näidetele tõi Pihel välja, et toetamaks kogu seda teooriat, on igal õpilasel (vastavalt kursuse astmele) mingisugune hulk kunsti, mida ta peab ära vaatama. Mingisugune hulk kunsti sellepärast, sest kunst ei tähenda ainult tantsulavastusi ja nii on õpilasel vastavalt huvile võimalus ise valida, mida ta vaatama soovib minna. Soovituslik on vaadata lavastusi, happeninge, performance, sõnateatrit, kontserte, näitusi jne, mis on seotud etenduskunstide või tantsukunstiga ja igale kursusele on see maht erinev. ETAs on muidugi eelis see, et neil on enda majas ka lavastusi, mida noored saavad vaatamas käia. Väga olulisel kohal on ka vaatluspraktika. Vaatluspraktika tähendab seda, et õpilased käivad teineteise tunde vaatamas. Eesmärk ei ole lihtsalt kaasa elada või vaadata kriitilise pilguga ja mõelda, et keegi on kellestki teisest parem. Eesmärk on pärast analüüsida ja õppida.

Pihel ütles, et muidugi ei jää kõik asjad õpilastele meelde. Ta on aru saanud, et nad teavad mingeid nimesid kas see tuleb läbi praktika või kunsti vaatamise kaudu, ei ole kindel. Rääkimine ja arutlemine nähtu üle on oluline, mis aga ei tähenda, et see kinnistub. Veel üks viis on kutsuda külalisi teistest valdkondadest, kes käivad rääkimas õppimisest, inimese arengust ja koos loomisest. Need kõik teadmised peavad õpilaseni jõudma läbi kõikide õpetajate ja tundide.

Mägi tõi kohe intervjuu alguses välja teooria edasiandmise takistused. Ta ütles, et noori ei huvita teooria kuivalt, sest see on noore vaba aeg, ta tahab tantsida, tema tuleb tantsutrenni. Õpetaja peab olema tegelikult kaval, et talle üldse teooriat "sisse sööta".

Näitena, kuidas teooriat õpilasteni viia, tõi Mägi, et terminoloogia jõuab õpilasteni ikka läbi praktika ja kordamise, kuid suurt rolli mängib ka huvi. Terminoloogia juurde saab siis rääkida, mis keelest sõna tulnud on, näiteks *chaine*. Juurde saab rääkida, kuidas me seda eesti keeles hääldame ning kui seda pidevalt kasutada koos praktilise harjutusega, siis see sõna jääb ka õpilastele meelde, tekib seos.

Veel üks viis on kutsuda külalisi teistest valdkondadest. Näiteks lauljad, näitlejad, aga ka psühholoogid. Siis on tegemist rohkem loengu formaadiga, aga kuna seda nii tihti ei ole, siis käivad õpilased siiski kohal. Aga iganädalaselt teha tantsu- või muusikaajalugu, seda ei jaksa keegi kinni maksta ja selle vastu pole õpilastel ka nii suurt huvi. Siis hakatakse tunde valima, et kus käia.

Mägi tõi välja, et kui õpetaja näeb, et õpilasel on huvi või kui õpilane ise tuleb sooviga, et minna tantsuga süvitsi, siis õpetaja ülesanne on seda ka toetada, suunata, näidata näiteks erinevaid raamatuid, dokumentaalfilme või midagi muud, mida parasjagu õpilane vajab.

Samuti meeldib õpilastele ennast videote kaudu analüüsida. Nad analüüsivad seda, et kes, kuidas, kuhu ja just see on väga tore, sest nad õpivad ruumi nägema kõrvalt, see on hästi oluline. Ehk õpetajal tuleb ära tabada, mis õpilastele meeldib, kui palju nad midagi parasjagu vajavad ning olla sealjuures õpetajana kaval ja teha see teooria õpilaste jaoks huvitavaks.

Noormets tõi välja, et seda niinimetatud teooriat kasutab ta nii, nagu parasjagu eesmärgi saavutamiseks vaja on kasutada - kas räägitakse, tantsitakse, hüpatakse või tehakse hingamisharjutusi. Alati võib tantsu sõnavara juurde huvitavaid lugusid juurde rääkida või selgitada, kust tulevad prantsuskeelsed balleti terminid ning ärgitada õpilasi neid sõnu märkama ja tähele panema. Kui see on teooria, et inimene peab teadma, kuhu ta läheb või kuidas peab käituma teiste inimestega, siis on teoreetiliste teadmiste õpe olemas. Aga ta kindlasti ei anna seda eraldiseisvana.

Õppes rääkides ütles Noormets, et reeglid peavad olema sellepärast, sest muidu ei saa vaba olla. Õpilane ei saa olla vaba ilma reeglita. Ta ei tea, mida tohib, ei tea, millal on eksimus, ei tea, kus on see katsetamise, kas võib katsetada. Mida paremini on reeglid paigas, seda mõnusam ja vabam on seal sees ukerdada. Lisaks õppe ülesehitamise ja läbiviimise juures on oluline ka vanemate roll. Nendega tuleb teha koostööd, sest kui koostöö nendega puudub, siis nad viskavad sulle kodaratesse kõikaid. Nad ei lase last kodust välja, näiteks laps peab koristama toa ära enne. Et ainult tänu sellele koostööle saab teha seda, mida laps soovib ja vajab.

Õpetaja rolli juures pidas väga tähtsaks Noormets seda, et õpetaja teaks, miks ta õpetab, mis on ta eesmärk. Et isegi kui teha seda tööd palga pärast, siis tuleb seda hästi teha. Sest kõik lisaprogrammid ja teooria on täiesti teisejärguline, kui õpetaja ei tea, miks see vajalik on.

4.3. Millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega?

Pihel tõi välja, et ETA eesmärk on, et õpilased oleksid targad, intelligentsed, teadlikud, ennast juhtivad noored inimesed. Samal ajal mängib ETA väga palju selle piiri peal, et millises mahus teooriat peaks tantsuõppes olema. Nad tahavad pakkuda parimat haridust noortele ning kvaliteetse õppe jaoks tuleb õppesse lisada ka teooria. Samal ajal tahab ETA, et noortel oleks endal soov tantsukoolis käia, aga noored ei ole alati teooriast huvitatud. Kui teismeline tuleb huvikooli, siis võib olla kohe ei ole tal seda soovi "nii plaksutan käsi ja tahan teada saada anatoomiast". See on huvikooli tema jaoks. Piir, et kuidas doseerida mingisuguste teadmiste mingisugust õpet, on väga hägune. Samas, kui õpilased on juba vanuses kuusteist pluss, siis seal on teadlikkus juba hoopis teine. Õpetaja on nad "kätte saanud". Aga kui õpilane on ikkagi kaheteist-kolmeteist aastane, siis tema esmane huvi on see, et ta tuleb siia tantsima. Et õpetajana pead nad kõigepealt ta "kätte saama" ja siis lisandub vaikselt muu. Tuleb luua tervik, kõik teoreetilised teadmised peavad jõudma koostöös praktilise tööga, teooria ja praktika ei seisa teineteisest eraldi.

Mägi ütles, et LMTKs hakkab teoreetiliste teadmiste õpe käsikäes praktilise tööga täitsa noorest east peale ja see on tasakaalus õpilastevanusega.

Mägi tõi näite, et kui ta proovis kunagi tunni lõpus viimased viisteist minutit teooriat sisse viia, siis see ei töötanud, sest õpilased hakkasid vabandusi otsima, kes peab bussi peale jooksuma või otsiti mingit muud põhjust. Teooria käib ikkagi praktikaga koos. Ainuke vahe sõltub vanusest, kui palju ja mis vanuses teooriat sisse tuua. Mida vanemaks õpilane saab ja kui ta näitab ka huvi tantsuhariduse vastu, tahab tantsu edasi õppima minna, siis saab temal eraldi seda teooria mahtu suurendada - anda lugemist, minna teooriaga rohkem süvitsi. Aga huvihariduses kõigile teooriat eraldi õpetada ei ole mõtet - selle vastu puudub huvi. Seega õpilaste huvi hoidmiseks peavad teooria ja praktika olema teineteisega tihedalt seotud.

Noormetsa meelest ei saa teooria mahtu praktikast mitte mingil juhul eraldi tõsta, sest kui teooria tuleb pähe praktikast erinevalt, siis on see jama. See, mida õpetada või see, mida teha, sellest peab aru saama. Kui rääkida näiteks kolmeaastasele mingisuguses tasakaalust, siis peab küsima, mis ta arvab, mis see tasakaal on. Kui see on teooria, siis seda tulebki täpselt sellises mahus anda. Et me saame vastastikku aru, kasutame neid sõnu, millest me aru saame. Teooriat peab olema praktilise töö kõrval täpselt nii palju, et idee jõuaks kohale, et idee hakkaks tööle.

5. Järeldused ja arutelu

Käesoleva töö eesmärk oli kolme Eestis tegutseva tantsuhuvihariduse asutuse näitel uurida, kas, kuidas ja millises mahus on nemad tantsu teoreetilist poolt tantsuõppesse integreerinud. Otsisin vastuseid järgmistele uurimisküsimustele: 1) Miks on tantsu teoreetilist õpet vaja?, 2) Kuidas peaks tantsu teoreetiline õpe olema läbi viidud?, 3) Millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega?

Töö raames oli ka oluline teada saada, kuidas kooliti tantsuteooriat defineeritakse või mis kuulub tantsuhuvihariduse asutuste jaoks tantsuteooria alla? Tuli välja, et arusaam tantsuteooria sisust on kooliti erinev. Pihel tõi välja, et ETA jaoks kuulub tantsu teoreetilise teadmiste alla tantsukunsti ja kultuuri väärtustamise oskuse soodustamine, tantsu struktuuri mõistmine, tantsu sõnavara omandamine, teadmised kehast, tervisest ja anatoomiast, kultuuri konteksti tajumine, väärtustamine ja tantsu ajalugu. Mägi ütles, et tema jaoks kuulub tantsuteooria alla tantsu sõnavara, ajalugu, tantsu eetika, esteetika, teooriad tervisest ja keha hoidmisest ning ka grimmi algteadmised. Mägi tõdes, et ideaalses maailmas tahaks ka tema, et peale tantsu sõnavara saaks ka teisi tantsuteooria osasid rohkem õppesse integreerida, sest need on tal ka LMTK õppekavas välja toodud, aga reaalsuses on see palju raskem olnud, õpilased ei ole teoreetilisest õppest alati huvitatud. Noormets aga ei tegele tantsuteooria eristamisega tantsu praktilisest poolest.

Sellest võime järeldada, et teadlik tantsuteooria kasutamine on küll tantsuhuvihariduses olemas, aga kooliti erineva tähtsusega. Ilmnes, et kõik tantsu teoreetilised teadmised ei ole vastanute silmis samaväärsed. Näiteks tantsu sõnavara tundub olema teistest tantsuteooria osadest olulisem. Võrreldes vastanute arvamusi töö esimeses peatükis Alteri poolt esitatud tantsuteooria käsitlemisega, siis tuleb esile, et tantsuteraapiat kui osa tantsuteooriast ei maininud ükski intervjuueeritavatest. Seda ei käsitleta tavateadmise mõistes tantsuteooriana. Samas tõid nii Pihel kui Mägi olulistena välja tantsija teadmised kehast ja tervisest, mida samas Alter tantsuteooria alla ei liigitanud. Nii võib järeldada, et tantsuteooria mõiste on ajas muutuv ning laienev.

Kuigi lähenemine tantsuteooria mõistele oli erinev, siis vastus küsimusele “miks on tantsu teoreetilist õpet tantsuõppes vaja?” oli vastanutel väga sarnane. Kõik intervjuueeritavad tõid välja, et on oluline, et õpilane ja õpetaja saaksid tunnis teineteisest aru. See tähendab, et on vaja luua ühine keel, mida toetab tantsu terminoloogia. Ning kõik tõid ka välja, et lõppeesmärk on kasvatada ja ette valmistada mõtlemaid inimesi, kes tunneksid ennast ja

oskaksid produktiivselt, mõistlikult ja rõõmsalt siin maailmas tegutseda. Tantsuhariduse ja tantsuhuvihariduse peatükis kerkis esile mõte, et tantsuharidus peab sisaldama endas rohkemat kui liigutuste kopeerimist. Tantsuharidus peab puudutama nii füüsilist kui ka intellektuaalset poolt ning läbi nende kogemuste on võimalik teadlikult arendada inimese personaalsust. H'Doubler tõi konkreetset välja, et tantsuhariduse eesmärk ei tohi olla uute professionaalsete tantsijate tootmine, vaid õpilase väljendusoskuse arendamine. Nii on sünkroonis nii eelmisel sajandil välja toodud tantsuhariduse mõtted kui tänapäevane tantsuhuviharidus.

Sellest lähenemisest järeldan, et Eesti tantsuhuvihariduse asutused on võtnud eesmärgi liikuda lapsesõbralikuma keskkonna loomise poole. Keskkond, mis annab kõigile lastele võimalused liikumiseks, loomiseks, eksimiseks, esinemiseks ja enda väljendamiseks. Seejuures väärtustatakse mitmekülgset arengut - arendatakse füüsilisi oskusi, kuid lisatakse juurde ka teoreetilisi teadmisi, et õpilased oleksid suutelised looma konteksti, milles nad parasjagu õppes toimetavad, olla valmis arutlema ja analüüsima. Minu jaoks loob selline huviharidus õpe, kus on seotud nii praktiline kui ka teoreetiline pool, pinnase tugevaks vundamendiks, mille pealt on õpilane valmis tulevikus ise ennast juhtima. See vundament ei ole mõeldud ainult nende õpilaste jaoks, kes tulevikus tantsuga edasi tegeleda kavatsevad, vaid ka nende jaoks, kelle teed lähevad tantsust lahku. Nagu Noormets tõi välja, on Eesti riiklikus õppekavas täpselt kirjas, miks me õpetame ja mis selle tulemus peaks olema.

Teooria õpetamise meetodi juures ütlesid kõik intervjuueeritavad, et teooriat saab õpilastele edasi anda eelkõige läbi praktika. Teooria ja praktika töötavad koos paremini, sest nii tekivad õpilastele seosed paremini. Näiteks tantsu sõnavara ilma liigutust tegemata õppida on palju raskem ja igavam kui teha seda koos liigutustega - tekib seos liigutuse ja termini vahel. Lisaks sellele toodi välja, et kindlat õpetamise meetodit paika ei saa panna. Õpetaja peab ise välja töötama oma õpetamise meetodi ning samuti lähtuma õpilastest.

Minu jaoks kerkib tantsuteooria õpetamise juures esile tantsuhariduse peatükist Seldeni mõte, kes ütles, et alati ei ole tantsukunstnikud kõige paremad enda liikumiskeele või tehnika õpetamises. Selle mõtte juures saab minu meelest väga oluliseks tantsuõpetaja roll infot õpilastele edasi anda nii, et see ka õpilasteni kohale jõuab. Seega on tantsuõpetaja üks tähtsamaid ülesandeid tunda gruppi, kellelega ta töötab ja vastavalt grupile ka oma õpetamise meetodit valida.

Teooria õpetamise meetodi juures sain aru, et lähenemine tantsuteooriale võib olla väga mitmekülgne ja kõigil tantsuhuvihariduse asutustel oli ka erinevaid näiteid tuua, kuidas

soodustada teoreetiliste teadmiste õpet. Ma usun, et kõik punktid - õpetaja autonoomsus, erinevate kunstide sidumine, ajaloo kaudu konteksti loomine, terminoloogia ning selle ajalugu, reeglid õpilaste ja õpetaja vahel, koostöö vanematega, lavastuste vaatamas käimine või teistest valdkondadest spetsialistide kutsumine/kaasamine on olulised ja töötavad väga hästi. Ma arvan, et õpetaja ülesanne on olla teadlik nendest erinevatest meetoditest ja aru saada, millal missugune meetod vajalik on. Seetõttu leian, et koostöö õpetajate vahel on kasulik, sest nii läbi enda kui ka teiste kogemuste on võimalik palju õppida ning mida rohkem erinevaid näiteid meil õpetamise meetoditest on, seda kergem on ka tantsuhuviharidusel edasi arenedada.

Küsimusest “Millises proportsioonis/mahus võiks tantsu teoreetiline õpe olla suhtes tantsu praktilise õppega” tuli välja, et kindlaks määrata teooria mahtu, mida peaks edasi andma, ei ole võimalik. Mägi näiteks proovis oma tantsukoolis varianti, kus viimased viisteist minutit tunnist pühendatakse teooriale, aga tema sõnul see ei töötanud - õpilastel puudus huvi. Ka Alter, Selden, Martin ega H'Doubler ei toonud välja, millises mahus tantsuteooriat õpetama peab.

Teooria teadmiste õpetamise meetodi juures tuli välja, et tantsuteooria on vastuvõetavam läbi praktilise töö. Kui õpilasel endal tekib sügavam huvi tantsu vastu, siis saab õpetaja talle eraldi teooria mahtu suurendada. Kuid kõigi õpilastega ei ole vaja tantsuteooriaga süvitsi minna. Praktilise töö käigus peab teooria maht olema täpselt nii suur, et õpilase ni jõuaks õpetatava mõtte kohale.

Võib öelda, et töö peamised tulemused on: 1) arusaam tantsu teoreetilisest õppes on kooliti erinev, mis tingib ka selle erineva käsitluse ja mahu õppes. Ühtlasi puudub Eestis tantsuhuviharidust reguleeriv õppekava, mille alusel asutused saaksid toimida. Iseasi on see, kas 21. sajandil sellist ühtset raamdokumenti üldse vajatakse, 2) õpilased ei ole alati valmis tantsu teoreetilist õpet vastu võtma, sest tantsuõpe seostub valdavalt praktilise tegevusega, 3) tantsu teoreetiline õpe ega tegelikult ka tantsu praktiline õpe ei ole ühegi küsitatud tantsuhuvihariduse asutuse eesmärk omaette. Eesmärk on kasvatada mõtlevald inimesi, kes tunnevad end oma kehas hästi.

Antud uurimistööga ei saa teha üldistusi kogu Eesti tantsuhuvihariduse kohta, sest töö raames intervjuerisin ainult kolme erinevat tantsuhuvihariduse asutust. Samuti sain uurimistöö käigus teada ainult tantsuõpetajate seisukohti, kuid suuremate järelduste tegemiseks teoreetiliste teadmiste õppes oleks vaja tarvis ka õpilaste arvamusi.

Kokkuvõtvalt leian, et tantsu teoreetiliste teadmiste õppel on Eesti tantsuhuvihariduses oma koht. Teooria integreerituna praktilisse tundi aitab õpilasel õppida paremini enda keha tundma, aitab paremini aru saada maailmast, mis teda ümbritseb (ajalugu, terminoloogia, antropoloogia) ning lisaks sellele annab võimaluse õpilasel arutelusid luua, analüüsida ja ise loominguline olla. Selle jaoks peaksid tantsuhuvihariduse asutused teadvustama teoreetiliste teadmiste õpet ja sellega tundides ka teadlikult tegelema. Siinjuures leian, et eraldi baasõppekava kõikidele tantsuhuvihariduse asutustele ei ole vaja luua, sest tantsuteooria sisaldab endas mitut erinevat kihti ning nagu ka töö käigus välja tuli, siis arusaam sellest, mis täpselt tantsuteooria alla kuulub, on erinev. Lisaks sellele on tantsuhuvihariduse asutustel erinevad võimekused ning kõigil ei pruugi olla võimalik suure mahus teooriat tantsutundidesse sisse integreerida. Oluline on pigem eesmärk - milliseid õpilasi me soovime kasvatada. Ja selle eesmärgi täitmiseks leiame ise meetodi, mida parasjagu kasutada on vaja.

Tuleviku mõttes huvitab mind, milline on teiste tantsuhuvihariduse asutuste lähenemine tantsuteooria õpetamisele, sest kui kaasata kõiki uurimusse, on võimalik teha suuremaid üldistusi ja arendada Eesti tantsuhuvihariduse maastikku ühiselt edasi. Lisaks tekkis mul töö käigus küsimus, kuidas suhtuvad õpilased ise tantsuhuvihariduses teooria õppimisele ning kui palju nad seda üldse teadvustavad, et praktilistesse tantsutundidesse on integreeritud ka tantsuteooria.

Kasutatud kirjandus

- Albright, A. C., & Dils, A. (2001). *Moving History: A Dance History Reader*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Alter, J. B. (1991). *Dance-Based Dance Theory From Borrowed Models to Dance-Based Experience*. USA: Peter Lang Publishing.
- Burridge, S., & Nielsen, C. S. (2015). *Dance Education Around the World: Perspectives on Dance, Young People and Change*. Routledge. New York: Routledge.
- Chaiklin, S., & Wengrower, H. (2021). *Dance and Creativity within Dance Movement Therapy International Perspectives*. New York: Routledge
- Chodorow, J. (1991). *Dance Therapy and Depth Psychology: The Moving Imagination*. New York: Routledge.
- Compile. (i.a). *Analysis vs. Critique: What's the Difference?*
(<https://compile.blog/vs/analysis-and-critique/>) (12.03.2024)
- Eesti Tantsuhariduse Liit. (i.a). *Valdkonnast*. <https://tantsuharidus.ee/valdkonnast/>
(23.03.2024).
- H'Doubler, M. (1957). *Dance: A Creative Art Experience*. Madison: The University of Wisconsin Press.
- Koff, S, R. (2021). *Dance Education: A Redefinition*. London: Methuen Drama
- Martin, J. (1939). *Introduction to the dance*. [Introduction to the dance : John Martin : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#) (15.03.2024).
- Mattingly, K. (2023). *Shaping Dance Canons Criticism, Aesthetics, and Equity*. University Press of Florida.
- McFee, G. (1994) *The Concept of Dance Education*. [The concept of dance education : McFee, Graham : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)
(17.03.2024).
- Pouillaude, F. (2017) *Unworking Choreography: The Notion of the Work in Dance*.
https://books.google.ee/books?id=t1kjDgAAQBAJ&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (15.03.2024).
- Smith-Autard, J. M. (1994). *The Art of DANCE In Education*. London: A & C Black.
- Sööt, A. (2023). *Tantsuõpetuse käsiraamat*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

The Dance History Project of Southern California. (i.a). *Judith Alter*.

<http://www.dancehistoryproject.org/index-of-artists/judith-alter/> (10.04.2024).

Lisa 1. Poolstruktureeritud intervjuu küsimused Helena Piheliga

1. Kuidas defineerib ETA tantsukool tantsu teooriaõpet?
2. Mis on selle täpne sisu?
3. Mis ajast alates ETA tantsukoolis teooriaõpet rakendatakse?
4. Mis vanusest/õppeastmest ETA tantsukoolis teooriaõpe rakendub? Miks just sellest vanusest/astmest?
5. Kuidas on teooriaõppe korraldus ETA tantsukoolis üles ehitatud?
6. Millises mahus peab mingi õppetaseme õpilane teooriaõpet läbima? Mida täpsemalt?
7. Miks üldse on teooriaõpet tantsuhuvihariduse õppes vaja?
8. Millises mahus võiks tantsu teooriaõpet tantsuhuvihariduses olla?
9. Milline võiks olla tantsuhuvihariduses ideaalne suhe/tasakaal teooriaõppe ja praktiliste/füüsiliste tundide vahel?
10. Kuidas on muutunud ETA tantsukoolis õppe kvaliteet pärast teooriaõppe lisamist?

Lisa 2. Poolstruktureeritud intervjuu küsimused Laine Mägi ja Eve Noormetsaga

1. Kuidas defineerib Teie tantsukool tantsu teooriaõpet oma huvikoolis?
2. Kui oluline on Teie tantsukooli jaoks õpilaste teoreetiliste teadmiste omandamine?
3. Mis on selle täpne sisu? Mis kuulub tantsuteooria alla? Kas see on integreeritud läbivalt tundidesse või on selleks eraldi tunniplaanis tunnid?
4. Millises mahus võiks teooriaõpet tantsuhuvihariduses üldiselt olla?
5. Miks on teooriaõpet tantsuhuvihariduses vaja?
6. Kuidas võiks teoreetilised teadmised tantsuhuvihariduses õpilasteni jõuda?
7. Mis vanusest võiksid õpilased teadvustada teoreetilisi teadmiste omandamist? Miks?
8. Kas tantsuhuvihariduses oleks vaja riiklikult paika pandud õppekava, mille järgi kõik tantsukoolid tegutseksid? Miks?
9. Milline kvalifikatsioon peaks olema tantsuõpetajal?

Lihtlitsents

Mina, Marko Reitalu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose, “Tantsu teoreetiline õpe kolme tantsuhuvihariduse asutuse näitel”, mille juhendaja on Anu Sööt, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marko Reitalu

16.05.2024